

C228 – BRU14

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

28 juni 2007

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR BRUSSEL EN DE VLAAMSE RAND

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over een onderzoek naar de correlatie tussen de groei van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel en de verkiezingsuitslagen van Vlaamse lijsten in Brussel

1

Voorzitter: mevrouw Gerda Van Steenberge

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over een onderzoek naar de correlatie tussen de groei van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel en de verkiezingsuitslagen van Vlaamse lijsten in Brussel

De voorzitter: De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, zoals u heb ook ik moeten vaststellen dat de voorbije verkiezingsuitslagen voor Kamer en Senaat voor de Brusselse Vlamingen niet echt briljant en zelfs zorgwekkend te noemen zijn.

Bij de federale verkiezingen van 2003 stemden nog ongeveer 70.000 kiezers op Vlaamse lijsten. Maar bij vorige Brusselse gewestelijke verkiezingen schommelde ons totaalcijfer rond 60.000 kiezers, en dit keer klokten we af op een schamele 53.000 kiezers. Dat is een gevoelige achteruitgang. Het cijfer is wel nog altijd vergelijkbaar met een middelgrote Vlaamse stad, maar op een bevolking van ongeveer 1 miljoen Brusselaars is dat natuurlijk niet geweldig veel.

– *De heer Luk Van Nieuwenhuysen treedt als waarnemend voorzitter op.*

Wellicht zijn daar verschillende redenen voor aan te voeren. Er is de vergrijzing en de denataliteit van de autochtone Nederlandstalige Brusselse bevolking. Misschien moeten er meer kindjes worden gemaakt, maar dat is voer voor een debat op zich. Verder is er de aanhoudende witte stadsvlucht, zoals onlangs nog eens is aangetoond. Die stadsvlucht is misschien minder groot dan in de harde jaren tachtig, maar de evolutie is nooit helemaal gestopt. Verder, en misschien wel het belangrijkste: een grote groep van wellicht Franstalige kiezers heeft zich tijdens de laatste verkiezing afgewend van één welbepaalde Vlaamse partij, die voor de Senaat bijna de helft van haar kiezers verloor.

Verder was er de communautaire polarisatie die gematigde Franstaligen, die misschien een stem voor een Vlaamse partij overwogen, deze keer naar Franstalige partijen dreef. Dat laatste is evenwel niet meer dan een vermoeden, op basis van een eerste analyse. Ongetwijfeld zijn er nog andere factoren die meespelen en de komende maanden naar boven zullen komen, maar dat lijken me enkele relevante verklaringen. Vergeten we bij dit alles niet dat we als Brusselse Vlamingen niet alleen

in absolute cijfers achteruit gaan. Ook relatief gezien verliezen we, want de groep Franstalige kiezers groeit gestaag, onder meer dankzij de snel-Belgwet.

We moeten nagaan of deze tendens zich ook bij de volgende gewestelijke verkiezingen doorzet, want daar zijn de fluctuaties gewoonlijk minder groot. Tot de orde van de dag overgaan en louter afwachten is natuurlijk geen optie. Wat moeten we doen? De vraag stellen is gemakkelijker dan een goed antwoord formuleren. Uiteraard moeten we ons Vlaams beleid van goed onthaal van nieuwe Nederlandstalige Brusselaars die in Brussel komen wonen, voortzetten en waar mogelijk opvoeren. Uiteraard moeten we ons beleid inzake gemeenschapsvoorzieningen zoals scholen, culturele centra en welzijnsinstellingen blijven uitbouwen. Het is een debat op zich dat we in de breedte en eigenlijk voortdurend moeten voeren, in deze commissie en ook in de VGC.

Die inspanningen zijn trouwens niet alleen in het belang van ons eigen Vlaams-Brussels reservaat, maar ook in het belang van de Vlaamse Gemeenschap in haar geheel. Dat laatste is belangrijk, want we merken dat we bij een aantal niet-Brusselse Vlamingen minder gehoor krijgen dan vroeger. We kunnen niet zeggen dat er de voorbije jaren minder geld naar Brussel is gegaan, maar we merken toch dat de goodwill en sympathie bij een aantal mensen een limiet heeft bereikt. Of dat een te subjectieve interpretatie van mij is, weet ik niet.

Ik wil hier één specifieke vraag stellen, over het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. Volledig terecht investeren we al decennialang met de steun van de Vlaamse Gemeenschap in ons onderwijs. Dat is logisch, want ons onderwijs is de beste garantie voor de blijvende aanwezigheid van het Nederlands in de hoofdstad. Ik trap open deuren in als ik zeg dat het aanleren van het Nederlands als kind sporen nalaat. Dat zijn onze inspanningen aan de aanbodzijde. Maar ook de vraagzijde laat zich niet onbetuigd: het aantal Frans- en anderstalige Brusselaars dat voor onze scholen kiest, neemt nog elk jaar toe.

Ik ben ervan overtuigd dat deze scholen slechts één taak hebben, van pedagogische aard: al wie het wil in Brussel goed onderwijs in het Nederlands aanbieden. Misschien in tegenstelling met anderen denk ik niet dat de Vlaamse scholen in Brussel een expliciet-politieke taak hebben. We moeten onszelf niets wijsmaken: het onderwijs is geen machine waar men jonge Franstaligen instopt en na zes of twaalf jaar Vlamingen uitkomt. Wie de situatie op de klasvloer een beetje kent,

kan dat alleen maar beamen. Ik wil dat benadrukken, om geen misverstanden te creëren over de ware reikwijdte van mijn vraag.

Toch mogen we hopen dat kinderen, met welke taalachtergrond of uit welk sociaal en cultureel milieu ook, die bij ons in Brussel schoollopen, een positieve ervaring opdoen met het Nederlands en de Vlaamse cultuur in de heel brede zin van het woord. Vroeger onderzoek, dat dateert van het einde van de jaren '80, onder de heer Hugo Weckx, wees uit dat Frans- en anderstalige kinderen die in Vlaamse scholen in Brussel studeerden ook na de schooluren in contact kwamen met het Nederlandstalig gemeenschapsleven – in jeugdhuizen en jeugdbewegingen – en een positief beeld ontwikkelden van 'de Vlamingen'. Is dat nog steeds zo, of zijn er evoluties op dat vlak?

Mijnheer de minister, wordt het geen tijd dat we nagaan of de kinderen die afstuderen in ons Nederlandstalig onderwijs op de een of andere manier een stemgedrag vertonen richting Nederlandstalige politici? Ik zou dat graag weten, al was het maar om mijn intellectuele nieuwsgierigheid te bevredigen. Het gaat echter ook om veel meer dan dat. Het gaat ook om de vraag of we er in slagen om de kinderen een goede kennis van het Nederlands bij te brengen en – tout court – om goed onderwijs aan te bieden. Ik herhaal dat dit de enige pedagogische taak is die het onderwijs heeft. Daarnaast zouden moeten we nagaan of we er – indirect – niet in slagen om die mensen richting Vlaams-Brusselse politici te laten kijken en ze zo op die politici te laten stemmen.

Zelfs indien dit helemaal niet het geval is, zou het nog verantwoord zijn om in ons onderwijs te investeren, omdat dat de beste manier blijft om de Nederlandstaligheid, en dus ook de tweetaligheid in Brussel te waarborgen.

Ik ben me er van bewust dat er mensen zijn die uit een onderzoek, dat hopelijk op deze vraag zal volgen, volledig andere conclusies zouden kunnen trekken. Als het geld dat in de Brusselse scholen wordt gestoken niet rendeert – lees: niet leidt tot een grotere Vlaamse politieke aanwezigheid in Brussel – moet daar een eind aan worden gemaakt, zo zou hun besluit kunnen zijn. Het risico dat dergelijke conclusie wordt getrokken, bestaat, hoewel misschien minder in deze commissie. Dat is ook de reden waarom ik goed heb nagedacht of ik deze vraag wel zou indienen.

Mijnheer de minister, we kunnen het debat echter niet uit de weg gaan. Deelt u mijn zienswijze? Bent u bereid om aan een wetenschappelijk team, bijvoorbeeld BRIO, te vragen daarover een onderzoek te doen? Ik besef dat een wetenschappelijk onderzoek over wat ik als politicus vraag, wel wat complexer is. Maar daar zijn nu eenmaal wetenschappers voor. In het onderzoek zouden ze moeten nagaan of er binnen de driehoek taal-onderwijs-kiesgedrag geen conclusies kunnen worden getrokken.

We mogen echter niet in de val trappen dat we plots van onze scholen would-be vervlaamsingsmachines maken. Dat lijkt me een volledig verkeerd uitgangspunt. Toch vind ik dat ik die vraag na de verkiezingsuitslag moet stellen.

De voorzitter: Mevrouw Van Linter heeft het woord.

Mevrouw Greet Van Linter: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, we kunnen de verkiezingsuitslag van 10 juni niet anders interpreteren dan als het faillissement van het gevoerde beleid in Brussel. Ik volg de redenering van de heer Gatz. Toch heb ik er een aantal bemerkings bij.

Er zijn – terecht – heel wat inspanningen geleverd voor het Nederlandstalig onderwijs. Een derde van de leerlingen gaat naar het Nederlandstalig onderwijs. Mijnheer Gatz, hier verschillen we wel van mening. Voor mij mag het niet alleen om een pedagogisch doel gaan of om het produceren van goede Nederlandstalige of tweetalige leerlingen. We mogen ook enige loyaliteit, affiniteit of respect verwachten ten opzichte van de gemeenschap die het onderwijs aanbiedt. Op dit moment is dat niet het geval. Ik vraag me dan ook af waartoe al die inspanningen in het Nederlandstalige onderwijs leiden. Daarbij komt immers nog dat het aan kwaliteit inboet. Het pervers effect is dat de Nederlandstaligen uit het Nederlandstalig onderwijs naar de Rand vluchten.

De heer Gatz zegt ook dat het niet de bedoeling van het onderwijs is om Vlamingen te kweken. Het Franstalig onderwijs is er echter toch decennialang in geslaagd om niets anders te doen dan een aantal Nederlandstaligen te verfransen. Dat heeft geleid tot de huidige, zeer chauvinistische meerderheidscultuur. Tot op heden slagen we er niet in de situatie te keren in ons onderwijs. Ondanks alle inspanningen geeft dit toch aan dat het beleid gefaald heeft.

Mijnheer de minister, in een interview hebt u verklaard dat één op drie jonge Brusselaars Nederlandstalig onderwijs volgt. De omkeerbaarheid van de verfransing zou zich geleidelijk wel eens kunnen voordoen, zo stelde u. U hebt dat ook al in de commissie verklaard. *(Opmerkingen van minister Bert Anciaux)*

U bent een optimist. In deze zaak is dat lichtjes onterecht. Het Nederlandstalig onderwijs staat misschien wel voor tweetaligheid, maar leidt niet tot een groter Vlaams kiesgedrag, zorgt er niet voor dat de leerlingen zich wenden tot de Vlaamse Gemeenschap. Als we op dit elan verder gaan, vraag ik me af of we niet afstevenen op een Brussel zonder Vlamingen of met een heel marginale aanwezigheid van Vlamingen. Wat is in dat geval dan nog de betekenis van Brussel als hoofdstad van Vlaanderen? Hoe krijgt u dat dan nog verkocht in de rest van Vlaanderen?

Een studie is altijd welkom. Ik vrees echter dat er veel tijd zal over gaan. Het is belangrijk dat er een doelgericht beleid wordt gevoerd.

De voorzitter: Mevrouw Roex heeft het woord.

Mevrouw Elke Roex: Ik ben het volledig eens met de heer Gatz. Zou het in de studie niet interessant zijn om na te gaan in welke mate de deelname aan het Nederlandstalig onderwijs leidt tot een meer tweetalig leven in de stad? Ik denk dan ook aan cultuurparticipatie, het aanvragen van een Nederlandstalige identiteitskaart enzovoort, zonder dat dit leidt tot een isolement in een uitsluitend Nederlandstalig leven. De vraag is: leidt dat naar het Nederlandstalige gemeenschapsleven in Brussel?

Minister Bert Anciaux: U bedoelt het tweetalige gemeenschapsleven?

Mevrouw Elke Roex: Ik heb het over deelname aan zowel Nederlandstalige als aan Franstalige initiatieven. Of zijn die mensen echt strikt Franstalig? Wenden ze zich naderhand enkel tot Franstalige cultuurinstellingen?

Mevrouw Van Linter maakte een opmerking over het afnemende stemmenaantal. Ze wijt dat aan het failliet van het gevoerde beleid. Dat is wel vreemd, want het is net de oppositie die in deze verkiezingen in Brussel het zwaarst is afgestraft, en voor zover ik weet, heeft zij het beleid niet gevoerd.

De voorzitter: De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux: Mijnheer de voorzitter, onderwijs en politiek stemgedrag moeten natuurlijk totaal van elkaar worden gescheiden. Ik vind niet dat we moeten investeren in het Nederlandstalig onderwijs in de hoop dat die mensen nadien allemaal op een bepaalde manier gaan stemmen. Dat zouden we ook in Vlaanderen niet tolereren, dus waarom zouden we het tolereren als het gaat over de communautaire kwestie in Brussel?

De vraag rijst in welke mate het feit dat mensen zich in Brussel afkeren van Vlaamse partijen, te maken heeft met de indruk bij heel veel mensen, vooral Franstaligen, maar ook mensen uit taalgemengde gezinnen – want heel veel gezinnen in Brussel zijn niet Nederlandstalig, Franstalig of anderstalig, maar taalgemengd – over Vlamingen in het algemeen, en dus ook over Vlaamse partijen als niet-tolerant, gesloten en veeleer rechts of extreemrechts. Ik vraag me af in welke mate dat ertoe heeft bijgedragen dat een aantal, en zelfs veel mensen die vroeger misschien wel voor een Vlaamse partij stemden, dat niet meer hebben gedaan.

Ik weet niet in welke mate het relevant is, maar ik stel alleen maar vast dat Groen! de enige Vlaamse partij in Brussel is die stemmen heeft bijgewonnen.

Mevrouw Elke Roex: Dat is het failliet van het gevoerde beleid.

De heer Eloi Glorieux: Dat denk ik niet. Ik denk dat dat andere oorzaken heeft. Ik steun zeker de vraag van de heer Gatz, omdat het me interessant lijkt daar een onderzoek naar te verrichten.

Er moet eens worden nagegaan hoeveel Vlaamse Brusselselaars niet meer voor Nederlandstalige partijen, maar voor Franstalige partijen stemmen. Ik kan me niet voorstellen dat Nederlandstalige partijen plots zoveel minder stemmen halen omdat de Nederlandstaligen allemaal de hoofdstad zouden zijn ontvlucht. Dat zal wel een rol spelen, maar de sfeer bij de verkiezingen was meer communautair, dus het kan dat Franstaligen die voordien voor Vlaamse partijen stemden, dat niet meer hebben gedaan. Als er dan toch een onderzoek zou gebeuren, lijkt het me interessant eens te peilen naar de motieven van de Vlaamse Brusselselaars.

Mevrouw Elke Roex: Maar wie zijn die Vlaamse Brusselselaars?

De heer Eloi Glorieux: Dat is een goede vraag. Het ligt moeilijk. Laten we zeggen dat het gaat over mensen die in Brussel wonen en Nederlands spreken, en die vroeger wel op Nederlandstalige partijen stemden en dat nu misschien niet meer hebben gedaan. Daar zal ook wel een reden voor zijn. Als er onderzoek plaatsvindt, lijkt het me interessant om ook deze vraag eens te stellen.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen: Eerst moet de vraag worden gesteld of die evolutie van het stemgedrag het gevolg is van een uitwijking van Vlamingen uit Brussel die de inwijking overtreft. Een andere mogelijkheid is deze die werd aangekaart door de heer Glorieux, namelijk dat er plots een soort afkeer van Vlaamse partijen zou zijn ontstaan bij de inwoners van Brussel. Mocht dat zo zijn, en dat is inderdaad te wijten aan die perceptie die, gezien de uitslag, dan toch vrij plots zou zijn doorgedrongen bij de Brusselselaars, dan moeten we ons ook afvragen in welke mate dat niet het gevolg is van de perceptie die in Vlaanderen wordt gecreëerd ten aanzien van een aantal Vlaamse partijen. Het is misschien een beetje 'eigen schuld, dikke bult' wat dat betreft.

Minister Bert Anciaux: Dat is natuurlijk een tweesnijdend zwaard.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen: Dat is een tweesnijdend zwaard. We moeten in deze commissie de zaken objectief proberen te bekijken. De uitzending van een half jaar geleden over het mogelijke uiteenvallen van dit land heeft een aantal Brusselselaars misschien toch wel wat angst voor het onbekende aangejaagd. Het is duidelijk dat dit een van de oorzaken kan zijn van de achteruitgang van de Vlaamse lijsten in Brussel.

Dit maakt alleszins een einde aan de illusie die een tijd in stand is gehouden, namelijk dat er in Brussel een nieuwe tendens was, namelijk opnieuw een grotere stroom van Vlaanderen naar Brussel. Mocht die er al zijn, dan heeft die zich alleszins niet vertaald in het stemgedrag.

Inzake onderwijs was ik persoonlijk voorstander van het aantrekken van anderstaligen in het Nederlandstalig onderwijs. Dat is nu ondertussen al enkele decennia geleden. Ik herinner me nog de dag dat het VOC, het Vlaams Onderwijscentrum, in andere talen reclame begon te maken voor het Nederlandstalig onderwijs. Ik heb dat toen zeer toegejuicht, omdat het een ommekeer zou teweegbrengen in de leegloop van het Nederlandstalig onderwijs.

Vandaag heeft dit helaas een omgekeerd effect. Ik ben er vrij zeker van dat het tot gevolg heeft dat heel wat jonge Nederlandstalige gezinnen met kinderen uit Brussel de beslissing nemen om de stad te verlaten omdat ze geen vertrouwen meer hebben in het Nederlandstalig onderwijs. Er moet worden nagedacht over hoe we de Nederlandstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs kunnen houden. Er moet in het Nederlandstalig onderwijs toch een minimumaantal kinderen zitten die komen uit tweetalige of Nederlandstalige gezinnen als je het Vlaamse karakter van dat onderwijs wilt behouden.

Investeren in onderwijs is dus noodzakelijk, maar het volstaat niet om Nederlandstalig onderwijs te geven. Je moet de anderstalige kinderen die Nederlandstalig onderwijs volgen zich ook laten inleven in de Vlaamse Gemeenschap. Dan komt de kwestie van de opvang buiten het onderwijs aan bod: de kinderen die in het Nederlandstalig onderwijs zitten naar het Vlaamse gemeenschapsleven leiden. Dat is een opdracht waar de overheid nog niet in geslaagd is. Er valt nog heel wat werk te verrichten.

De voorzitter: Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux: Bij zulke vragen vallen natuurlijk veel bedenkingen te geven en ik vind het ook nuttig om die te geven. Ik wil graag inspelen op de bedenkingen die aan de vraag van de heer Gatz zijn toegevoegd. Ik kom er straks op terug. Ik beantwoord eerst de vraag over het onderwijs.

Eerst en vooral moet worden onderzocht wat de verklaring is voor de achteruitgang in absolute cijfers van het aantal stemmen op Vlaamse partijen in Brussel. Indien een onderzoek naar stemverschuivingen zou aantonen dat die terugval vooral te wijten is aan het feit dat Franstalige kiezers die in 2003 voor het Vlaams Blok hebben gestemd nu opnieuw op Franstalige lijsten hebben gestemd, moet de achteruitgang van 70.000 naar 53.000 'Vlamingen', of althans 'Vlaamse kiezers', worden

gerelativeerd inzake de aanhorigheid van die kiezers bij de Vlaamse Gemeenschap.

Men mag niet te snel uitgaan van de premisse dat Nederlandstaligen altijd voor Vlaamse partijen stemmen en dat er nooit Franstaligen voor die partijen stemmen of hebben gestemd. Misschien zit daar inderdaad een verschuiving. Er was niet echt een sterkere communautaire sfeer tijdens de campagne zelf, maar in het algemeen is die er wel. De laatste maanden en jaren is die sfeer ten opzichte van de Vlaamse Gemeenschap wel versterkt. De Franstalige media benadrukken in de berichtgeving naar de Franstaligen dat alle Vlaamse partijen, Groen! misschien nog het minst, om het simplistisch samen te vatten maar een doel hebben: deze staat kapot maken.

Uit onderzoek blijkt bovendien dat mensen van allochtone afkomst zich niet snel vereenzelvigen met de twee traditionele gemeenschappen. Vanuit Franstalige hoek worden ze maar al te vaak tot de Franstaligen gerekend, maar er is slechts een beperkt percentage dat zichzelf ziet als Franstalig. We zien duidelijk dat vooral Franstalige partijen in Brussel mensen van Marokkaanse of Turkse origine op hun lijsten plaatsen om de stemmen uit die gemeenschappen te werven. Dit staat dan weer in fel contrast tot de sterke ondervetegenwoordiging van die allochtone gemeenschappen in Brussel. De afgelopen federale verkiezingen was er een vertegenwoordiging van 43,8 percent van de allochtone gemeenschap in de bevolking tegenover 17,6 percent in zetels. Het is duidelijk dat de Vlaamse partijen in Brussel op dit vlak nog veel achterstand moeten inhalen, zowel op het vlak van kandidaatsstelling als op het vlak van representativiteit.

Mijnheer Gatz, wat de kern van de zaak betreft, kan ik in grote lijnen akkoord gaan met uw analyse. Toch meen ik dat een groots opgezet onderzoek op dit ogenblik niet nodig is. Er wordt, zoals u terecht stelt, enorm veel geïnvesteerd in het Brussels Nederlandstalig onderwijs, maar ook bijvoorbeeld in het Huis van het Nederlands. We zijn er ons zeer sterk van bewust dat de keuze van anderstalige leerlingen voor het Nederlandstalig onderwijs in de eerste plaats een functionele keuze is, en niet noodzakelijk een keuze vormt voor een bepaalde gemeenschap.

Daarbij aansluitend hebben we via een enquête ook vastgesteld dat anderstalige kinderen buiten de school veel te weinig met het Nederlands in contact komen. Ik verwijs hiervoor naar de uitgebreide discussienota 'Hoe waarborg je de anderstalige leerlingen een (Nederlands)talig kader buiten de school(m)uren', die door Fouad Ahidar op 18 januari 2007 werd ingediend bij de VGC-Raad. De link leggen tussen schoollopen in het Nederlandstalig onderwijs en aansluiting vinden bij het brede Vlaamse netwerk in Brussel, is een werk van

zeer lange adem dat niet kan worden gebruuskeerd. We werken daar hard, maar in stilte, aan verder. Via onderzoek ook nog eens een link toevoegen met het kiesgedrag, lijkt me op dit ogenblik te verregaand.

Ik meen dat op geen enkele wijze de indruk mag worden gewekt dat de Nederlandstalige scholen in Brussel politieke kweekscholen of vervlaamsingsmachines zijn, al blijf ik erbij dat in het verleden Franstalige scholen voor een geweldige verfransing hebben gezorgd. Het is wel zo dat het Franstalig onderwijs daarvoor niet alleen verantwoordelijk was: aan de verfransing lagen ook sociale en economische redenen ten grondslag. Het is best mogelijk dat vandaag hetzelfde in Vlaamse richting gebeurt, al is het zo dat we vandaag toch in een veel opener, internationale context leven. Toen was er concurrentie tussen het Frans en het Nederlands, terwijl vandaag een veel groter talengamma wordt gesproken. Ik denk zelfs dat het op termijn niet uitgesloten is dat niet het Nederlands of het Frans, maar een derde taal de lingua franca in Brussel en de rest van de wereld zal worden.

Indien we toch wetenschappelijk onderzoek zouden willen overwegen, moeten we eerst en vooral de driehoek taal-onderwijs-kiesgedrag in het juiste perspectief plaatsen. U pleit daar ook voor. Eigenlijk gaat het om een onderzoek naar de graad van identificatie van de Brusselaars met een van beide gemeenschappen in Brussel, en op welke manier die identificatie gebeurt. Uit recent onderzoek van VUB-socioloog Rudi Janssens blijkt dat de tweedeling Franstalig-Nederlandstalig in Brussel volledig achterhaald is. Uit zijn taalbarometer blijkt dat de groep van taalgemengde en anderstalige gezinnen jaar na jaar groter wordt.

De eerste belangrijke onderzoeksvraag is dus wie zich met die Vlaamse Gemeenschap in Brussel identificeert. De link tussen onderwijs en kiesgedrag is erg complex. Momenteel analyseert BRIO, in samenwerking met de Universiteit van Montréal, de cijfers van een onderzoek over de motivatie van ouders van niet-Nederlandstalige kinderen om hen naar het Nederlandstalig onderwijs te sturen. Op het eerste gezicht zijn de keuzes, als ze al taalgebonden zijn, vooral utilitair. Men kiest niet voor een Nederlandstalige school omdat men zich bij de Nederlandstalige of Vlaamse Gemeenschap betrokken voelt. Men kiest voor zo'n school om de kinderen tweetalig op te voeden, want dat opent perspectieven op het vlak van tewerkstelling en dergelijke.

Ten slotte moeten we een duidelijk en essentieel onderscheid maken. U bent er zich trouwens ook van bewust. Er is een duidelijk verschil tussen een beleid voor de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en een beleid ter ondersteuning van het Nederlands in Brussel. De samenstelling van de klassen maakt duidelijk dat het Nederlandstalig onderwijs niet alleen het onderwijs is voor de Vlaamse Gemeenschap in Brussel maar wel het onderwijsnet dat

kwalitatief onderwijs in het Nederlands aanbiedt. Wegens de demografische evolutie is het onderwijs dus geëvolueerd van de eerste naar de tweede klemtoon.

Een politiek ter ondersteuning van het Nederlands levert waarschijnlijk niet direct veel electoraal gewin op, maar is wel cruciaal voor de positie van het Nederlands in Brussel en bijgevolg ook voor de mogelijkheid tot deelname van niet-Nederlandstaligen aan het Vlaamse gemeenschapsleven. De belangrijkheid van de taal is niet eenvoudig af te leiden uit de sterkte van de Vlaamse politieke vertegenwoordiging, maar evolueert daar opvallend los van.

Gelet op al deze elementen opteer ik op dit moment niet voor een groots opgezet nieuw onderzoek. Ik overweeg eerder het taalbarometeronderzoek van BRIO uit te breiden en te verfijnen. Misschien komt dat op hetzelfde neer? Centraal moet de link tussen taal en identiteit in een meertalige omgeving staan. Hoe verwerven mensen in zo'n omgeving een identiteit, en hoe bouwen ze die uit? Welke invloed heeft het aspect taal? Hoe ervaren leerlingen en ouders van het Nederlandstalig onderwijs de Vlaamse Gemeenschap in Brussel, en wat is hun houding tegenover initiatieven van deze gemeenschap? Willen ze wel of niet bij die gemeenschap worden betrokken, en zo ja, op welke manier?

De manier waarop anderstaligen zoals allochtonen hun persoonlijke politieke voorkeur vormen, is daarvan slechts één element. Eigenlijk reikt de vraag veel verder, en gaat dit over de fundamenteën van het huidige politieke model van Brussel zelf. Via de taalbarometer kan het onderzoek over een aantal aspecten van het taalgebruik dus met een ruimer uitgewerkte vragenbatterij over identiteitsvorming worden aangevuld.

Ik wil nog even op enkele aspecten van de problematiek ingaan. Wat mij erg interesseert en in het zoeken naar een antwoord een plaats moet krijgen, is informatie over de link of de contacten van 'de gebruikers' van het Nederlandstalig onderwijs met de Vlaamse netwerken in Brussel. Dat is erg belangrijk. Het is niet zeker dat de keuze voor het Nederlandstalig onderwijs de electorale keuze voor Vlaamse partijen beïnvloedt. Alle strekkingen zijn vertegenwoordigd in het gamma van Vlaamse partijen. Misschien kiest men daarom gewoon voor de Franstalige Gemeenschap. Dat is op zich niet perfide. Het is immers niet zo dat de keuze voor één gemeenschap een keuze tegen een andere is – dat hoop ik toch.

Studies over het kiesgedrag van afgestudeerden van het Nederlandstalig onderwijs zouden via een tweetrapsraket kunnen worden aangepakt. De taalbarometer zal een en ander verduidelijken, vooral over het vraagstuk van de contacten van 'gebruikers' of afgestudeerden van het Nederlandstalig onderwijs met de Vlaamse netwerken in Brussel.

Ik heb het aanvoelen dat de sfeer over de Vlaamse gemeenschap in Brussel verscherpt is. De berichtgeving van Franstalige media over de Vlaamse gemeenschap is ronduit polariserend geworden. Daardoor hebben zonder enige twijfel een aantal mensen angst gekregen om politiek die keuze te maken. Ze denken dat een stem op eender welke Vlaamse partij of de meeste Vlaamse partijen een stem is tegen Brussel. Er wordt dikwijls gezegd dat het in het belang van Brussel is dat België blijft bestaan en dat de gemeenschappen niet meer macht krijgen. Het zou natuurlijk interessant zijn om te ontmaskeren hoeveel Franstaligen meer bevoegdheden willen krijgen voor de Brusselse instellingen. Dat is dan niet in strijd met de grotere staatsbelangen: meer middelen, meer bevoegdheden voor Brussel lijkt voor alle Franstaligen aanvaardbaar.

Mijns inziens is de negatieve beeldvorming over Vlaanderen niet gecounterd en hebben wij die vooralsnog niet kunnen counteren. Onder meer daarover breek ik mijn hoofd sinds de verkiezingen. Zijn we niet te veel bezig met het verstevigen van de situatie van de Vlamingen in Brussel en met de Vlamingen meer mogelijkheden te geven zonder het beeld over Vlaanderen in Brussel voldoende bij te schaven? Het omgekeerde geldt ook: het beeld over Brussel in Vlaanderen is niet positief. In de media zijn we vooral bezig over de Vlamingen in Brussel die een goede communicatie willen opbouwen naar die Vlamingen in Brussel, zowel via Brussel Deze Week, via FM Brussel als TV Brussel. Er wordt veel te weinig aandacht besteed aan het bekendmaken van Vlaanderen in Brussel en het bekendmaken van Brussel in Vlaanderen, met alle negatieve gevolgen van dien. We worden geconfronteerd met een heel pak vooroordelen.

Ik vind het niet zo vanzelfsprekend om te zeggen dat de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel achteruit is gegaan. Nogal wat onderzoek wijst erop dat het misschien moeilijker is, maar dat geldt voor alle steden. In Antwerpen zijn er ook heel wat problemen. Brussel komt er helemaal niet slechter uit, beter zelfs. Nogal wat Vlamingen denken misschien wel dat het Nederlandstalig onderwijs in Brussel nefast is, maar dat heeft dan ook weer te maken met het beeld dat Vlaanderen heeft over Brussel. Communiceren we inderdaad genoeg over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs? Volgens mij moeten ook andere beslissingen worden geëvalueerd. Ik vind het op zich niet verkeerd om na drie jaar in een legislatuur daarover een grondige analyse te maken. Ik neem me voor om me daarover in de komende weken en maanden grondig te bezinnen met mogelijke voorstellen daarover in de beleidsbrief 2008.

De voorzitter: De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz: Mijnheer de voorzitter, voor ik inga op het antwoord van de minister, wil ik kort reageren op wat mevrouw Van Linter heeft gezegd. U zegt dat

loyauteit en respect in die scholen moet worden afgedwongen. Dat is als uitgangspunt niet verkeerd, maar loyautéit laat staan identiteit kunnen niet worden geforceerd. De vraag is hoe daartoe hefboomen kunnen worden gevonden. Ik vrees dat dit een beetje de kwadratuur van de cirkel is.

U hebt ook verwezen naar de enorme vlucht van – als ik dat zo mag noemen – ‘witte’ Nederlandstaligen uit de Vlaams-Brusselse scholen naar de Rand. Een onderzoek in het kader van het SIF wees uit dat dit niet zo is, ook al is die studie al zeven jaar oud, en dat meer dan 85 procent van de doelgroep van Vlaams-Brusselse kinderen in de Vlaams-Brusselse scholen zit. De vraag is of dit een abnormaal cijfer is ten aanzien van andere steden. Wat mij betreft, kan dit opnieuw worden onderzocht maar er worden indianenverhalen verteld. Ik durf dus te betwisten dat die kinderen naar de Rand gaan zolang het tegendeel niet zwart op wit is bewezen.

Mijnheer de minister, het is niet allemaal kommer en kwel. De resultaten van het eerste onderzoek van Rudi Janssens van drie jaar geleden blijven nog altijd overeind. De status van het Nederlands is verhoogd. 30 procent van de Brusselaars spreekt of gebruikt regelmatig het Nederlands. Dat is niet min. Natuurlijk staat daar het cijfer tegenover dat 95 of 99 procent van alle Brusselaars – daar zitten alle Brusselse Vlamingen in – regelmatig het Frans gebruikt. Volgens de cijfers van Philippe Van Parijs van de UCL heeft 36 procent van de Brusselaars het Engels nu al als moedertaal of gebruikt het frequent. Ik heb al een tijdje geleden aan de voorzitter gevraagd om die man uit te nodigen om met de commissieleden van gedachten te wisselen, onder andere ook om na te gaan of de methodieken die hij heeft gebruikt vergelijkbaar zijn met die van Rudi Janssens. We mogen geen appels met citroenen vergelijken.

Dat is juist de paradox waarin we nu gevangen zitten en waar we uit zouden moeten kunnen breken. Qua identiteit – het zich identificeren met een groep – waarover de taalbarometer gaat, staan we nog niet waar we zouden willen. Qua status van de taal zitten we vrij goed, in elk geval beter dan pakweg twintig jaar geleden. Als we erin slagen uit die paradox te breken, wordt de toekomst weer wat rooskleuriger.

Het onderzoek van de voorganger van BRIO wees uit dat er van het huidige potentieel van Nederlandstalige stemmen in Brussel maar heel weinig mensen zijn die niet op Nederlandstalige lijsten stemmen. De laatste jaren kan die situatie geëvolueerd zijn. Vandaar dat het ook goed is dat te onderzoeken. Er is wel een constante over verscheidene decennia heen dat al wie Nederlandstalig is en op een Nederlandstalige lijst zou ‘moeten’ stemmen, dat ook doet. Op dat vlak moeten we ons niet te veel zorgen maken, tenzij nieuw onderzoek andere resultaten zou geven.

Mijnheer de minister, ik heb uw antwoord aandachtig beluisterd. Het voldoet me in hoge mate. Ik merk dat u een aantal zaken wilt laten bezinken. De taalbarometer loopt door. De laatste stap die ik zet, zet u niet. Dat onderzoek wilt u nog niet doen.

Wat u doet via de taalbarometer, is een onderzoek naar de Brusselse – Nederlandstalige of Franstalige – bevolking die de stap naar het Nederlandstalig onderwijs zet en van daaruit naar het Vlaams netwerk. Dat is al zeer goed, omdat daaruit al een meerlagig resultaat kan worden gehaald. Voor het beleid is dat zeer interessant. Alleen de laatste stap – vanuit het Vlaams netwerk ook een stem uitbrengen op een Vlaamse lijst –, daar gaat u niet verder op in.

Minister Bert Anciaux: De enige reden waarom ik aarzel, is omdat daarmee eventueel voedsel wordt gegeven aan het idee dat het alleen daarom te doen is. U hebt zelf gewezen op de gevaren. Indien zou blijken dat dit er niet toe zou leiden, betekent dat dan dat we onze verantwoordelijkheid niet moeten opnemen? Mevrouw Van Linter, dan komen we automatisch uit bij dat negatieve verhaal.

De heer Sven Gatz: Daarin vinden we elkaar zeker en vast. Het zou goed zijn dat het onderzoek via de taalbarometer de volgende maanden zou leiden tot een aantal resultaten. Ik neem aan dat we tijdens het volgende werkjaar nieuw materiaal ter beschikking zullen hebben. Dan weten we ook of er stappen bij moeten worden gezet.

Mijnheer de voorzitter, ik ben me inderdaad bewust van het risico. Het mag niet de bedoeling zijn zaken te doen die volledig contraproductief zijn. Ik herhaal echter dat ik deze vraag wel moest stellen. Als ik dat niet had gedaan, zou dat een vorm van struisvogelpolitiek geweest zijn.

De voorzitter: Mevrouw Van Linter heeft het woord.

Mevrouw Greet Van Linter: Mijnheer de minister, ik wil er toch wel op aandringen dat de onderzoeken via de taalbarometer snel gebeuren. We hebben niet veel tijd meer.

U zegt dat we moeten ingaan tegen het negatieve beeld van de Vlamingen in Brussel en van Brussel in Vlaanderen. U hebt het ook over de sfeer die de Franse Gemeenschap creëert, en die we wel zeer hatelijk kunnen noemen. Het is goed dat u toegeeft dat het beleid dat niet heeft kunnen keren. De Vlaamse Gemeenschap, en u in het bijzonder, heeft nog enorm veel werk wat dat betreft.

Ik vind het dan ook bijzonder kleintjes dat een aantal van mijn collega's de zwartepiet doorschuiven naar één enkele partij als deze zaak aan bod komt. Ik wijs erop dat, met uitzondering van Groen!, alle Vlaamse partijen achteruit zijn gegaan. Daar gaat het hier niet om. Het

gaat om het welzijn van de Vlamingen en om het beleid ten aanzien van de Brusselse Vlamingen.

Het mag niet de bedoeling zijn kinderachtige spelletjes te spelen over de vraag wie nu de schuld heeft. Het wordt tijd dat we achter één zaak staan: de zaak van de Brusselse Vlamingen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
